

Přehled základních rozdílů mezi běžnou četbou a kritickým čtením

NTK průvodce Jak číst (vytvořila A. Dvořáková)

	Běžná četba	Kritické čtení
Proč čtu?	Chci se dozvědět, CO text obsahuje.	Chci zjistit, JESTLI a JAK text dosahuje svého cíle.
Jak čtu?	Snažím se obsahu textu porozumět.	Snažím se o rozbor obsahu a rozbořem podložený výklad a hodnocení textu.
Průběžný výstup	Výpisky: citace, parafráze, shrnutí.	Citace, parafráze a shrnutí slouží k rozboru, výkladu a hodnocení textu metodickou, ucelenou formou.
Na co se zaměřuji?	Co se v textu píše?	Co text znamená? O jaký druh/žánr textu se jedná, komu je určený a o co jeho autor/ka usiluje?
Otázky k četbě	Co přesně mě na textu zajímá? Co přesně v textu hledám? Co přesně se v textu píše ke konkrétnímu tématu? Jaké konkrétní informace či fakta mohu z textu načerpat?	Jakými prostředky se text snaží dosáhnout svého cíle? Lze v textu vysledovat jisté myšlenkové či jazykové vzorce? Jakým způsobem se v textu argumentuje a s jakými důkazy? Jaká jsou myšlenková východiska textu, na jaké předpoklady se v něm spoléhá? Co je pravým smyslem textu?
Základní směřování	Četba „po srsti“ = spolupráce s textem. Předpokládám, že text je „spolehlivý“ a že se z něj dozvím něco užitečného, příjemného anebo z něj načerpám potřebné informace.	Četba „proti srsti“ = kritický postoj k textu. Předpokládám, že text byl napsán se záměrem ovlivnit čtenáře, přesvědčit ho o nějaké pravdě. Zejména se zaměřuji na kritiku: • zamlčených předpokladů, • zvolených rétorických prostředků, • argumentačních faulů, • předložených důkazů či dokladů tvrzení, • vyvozených závěrů.
Cíl četby	Zopakování, převyprávění či shrnutí obsahu textu	Metodický, přesný a výstižný popis textu, jeho výklad a hodnocení
Forma cílového výstupu	Ústně či písemně. Bývá spíš neformální. Ve školním prostředí často: příprava ke zkoušce.	Ústně či písemně. Ve vysokoškolském a akademickém prostředí často: formální prezentace nebo přednáška, shrnutí ke zkoušce či zápočtu, esej, odborný článek (recenze, přehled literatury).
Širší kontext četby	Nejčastěji neformální, peer-to-peer diskuse s ostatními čtenáři v rámci různých čtenářských uskupení – od čtenářských kroužků přes semináře a školní časopisy až po internetová fóra.	Tradiční způsoby <u>konfrontace</u> vlastního názoru s názory ostatních. Neformální: debata peer-to-peer. Formální: příspěvek na odborné konferenci, obhajoba závěrečné práce, recenzní řízení odborné publikace.